

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Delu ljubezen, čast in zaščito!

Sv. pismo nas uči, da je delo kazen za greh. «V potu svojega obraza si boš služil svoj kruh,» je bilo rečeno človeku, ko je jedel prepovedani sad. Po tem učenju in po vzgoji, ki nam je bila na podlagi tega učenja vcepljena v kri in mozeg, naj delo ne bo nekaj svelega in vzvišenega, nekaj, kar človeka dviga nad žival, ga utrjuje moralno in krepí duševno in ob primerni zaščiti tudi telesno, pač pa nekaj ponižujočega, sramotnega, bridkega, kar povzroča neprijetne duševne in telesne občutke, kar daje človeku znak sužnja.

Delu čast in zaščito! pa je glas modernega časa. Po tem geslu je priznано, da je delo, duševno in telesno, vse ohranjujoča sila, ona skala, na kateri je zidan ves napredek človeštva kot celote in napredek posameznika. Delo je ona gonilna sila, ki premaga ovire in vodi k izpopolnitvi človeške družbe v moralnem in gnotnem oziru. Delo daje veselje do življenja, kajti edina prava in čista radost v življenju je veselje nad uspehom lastnega dela, lastne vztrajnosti, iznajdljivosti in izurjenosti. Delo v človeku mori živalske instinkte, ga dviga kvišku, da ne propada moralno, duševno in telesno. Delo odvaja pijanca od pijače in prinaša srečo v družino, delo kože pot mlademu fantu in dekletu, da ne zaide v nevarnosti življenja, delo utrjuje značaj, vežba razum in vzgaja človeka k vedno večji popolnosti. **Delo ustvarja srečo.**

Vzgoja k ljubezni do dela je naša neobhodna etična potreba in zahteva. Brez te osnove je vsak nadaljnji naš boj brezuspešen, samo poln žrtev brez zmag. Delo ni kazen za greh, ni madež na človeku. Ono je angel rešitelj: Delo ne daje samo kruha, ono daje več: ustvarja in vodi življenje, drži in bo držalo družbo človeško na površju. Zato delu čast in zaščito!

Današnja vzgoja delavstva gre v napačno smer, katere se zlasti drže demagogi, ki pod silo in voljo popularnosti svojih gesel boj proti kapitalizmu vodijo tako, da množica izpred oči izgublja pravega sovražnika in se njen srd obrača bolj proti delu, kakor proti kapitalizmu. Saj smo bili in smo priča, da je delavstvo v Rusiji razbijalo še po zmagi revolucije tovarne, kakor da bi bile tovarne sovražnik delavca. Tovarne so tudi vidna koncentracija dela, ne samo izraz kapitalizma. Dalje vemo, li kako strogim odredbam je morala seči ruska sovjetska vlada, da je obrnila delo. Vojaško je organizirala delo, vsako zanemarjanje dela strogo kaznuje. Stavke so prepovedane. Rusija je najlepši dokaz, kako je delavcu manjkalo osnovnih pogojev, da prevzame in vodi novo družbo, ki brez dela tudi ne more živeti. Z napačno vzgojo, katero je delavcu nudil zlasti komunizem in revolucionarne delavske stranke sploh, je bilo povzročeno, da je delavec zamenjal pojme in je v sebi bolj občutil odpor proti delu kakor proti kapitalizmu. Razumemo, da je delo v kapitalistični tovarni

ozko zvezano z bistvom kapitalizma samega in da je tako delo nesimpatično in odbijajoče, toda ravno zaradi tega je bilo v boju postopati previdno, da boj proti kapitalizmu v delavcu ne zatre ljubezni in spoštovanja do dela sploh, kajti v novi družbi bo delo moralo igrati še veliko večjo vlogo, kakor jo igra danes. In to delo bo moral vzdržati delavec — nihče drugi. Ako bo hotel delo naprtiti komu drugemu, sebi pa dati le oblast, s tem ne bo dosegel cilja.

Mi se borimo za enakovrednost dela, zato da je delo soodločujoči faktor v narodnem gospodarstvu, da delo služi splošnosti, ne posameznikom, da nihče ne živi na račun dela drugih. S tem se pa nočemo boriti proti delu samemu. Iz tega vzroka tudi nočemo biti demagogi, ker demagogija bi oskrunjala svetost bista dela. Razrednoborbene organizacije slone veliko na demagogiji. In ni slučaj, ako se dostikrat čuje, da ravno člani takih organizacij store vse, da v delavcu ubijejo veselje do dela. Seveda pravijo, da je to boj proti kapitalizmu, kateremu z delom nočejo služiti. Niso pa zmožni in voljni, da bi to tenko in inponderabilno razliko znali delavcu primerno obrazložiti. V delomrznosti skozi desetletja vzgojevano in utrjevano delavstvo, recimo, po revoluciji ne bo postalo čez noč vztrajno delavoljno. Glej primer Rusija! Kar se Janezek nauči, Janez zna, ali: navada je železna srajca.

Mi stremimo za tem, da potom sistematične vzgoje in izobrazbe delavca usposobimo, da more s polno odgovornostjo in polno veljavo sodelovati v narodnem gospodarstvu. Hočemo, da je delavec pripravljen duševno in telesno, da izpolni svojo vlogo bodoče družbe, da bo tako prehod v nov družabni red drugačen, kakor je bil v Rusiji, ki ni prinesel izboljšanja, ampak znatno poslabšanje. Res je, da ima danes delavec v Rusiji potom svojih sovjetov večjo besedo kakor nekdanj. Toda večja beseda brez boljšega življenja ni nič vredna. Kaj ima ruski delavec od revolucije? V tovarni mora biti vojaško pokoren. Po vsem svetu so stavke več ali manj dovoljene, v Rusiji ne. Ruski delavec je namezdni delavec, njegov delodajalec je država. V bistvu ni izpremembe. V Rusiji je večja brezposelnost kakor drugod.

Dolžnost naših organizacij je, da o bistvu in važnosti dela razmišljajo in da nikdar ne pozabijo, da je delo življenje, ki bo potrebno vsaki organizaciji človeške družbe. Boj proti kapitalizmu ne sme nikdar biti v svojih posledicah boj proti delu. Tega občutka delavec naše organizacije nikdar ne sme imeti. Taka vzgoja boja proti kapitalizmu ne slabi, nasprotno, ona ga krepí in mu daje moralno vrednost. Bojno razpoloženje dvigajmo s spoštovanjem in ljubeznijo do dela! Čim večja bo ljubezen, tem večja bo vztrajnost v boju, da delo v človeški družbi dobi mesto, ki mu gre.

*

Angleška stavka.

Ogromna socialna borba, ki se je razplamtela v angleški premogovni industriji letošnjega 1. maja in ki je omajala ves gospodarski sistem Anglije, se bliža svojemu koncu.

Angleški rudar se je skoro sedem mesecev junaško upiral nameri premogovnih podjetnikov, zlomiti enkrat za vselej mogočno njegovo organizacijo. Skoro sedem mesecev je gladoval in stradal, da bi si ohranil življenjski položaj, katerega si je tako težko priboril. Sedaj pa pristaja na predloge, ki obsegajo trpko popuščanje tako z ozirom na mezdo kot z ozirom na delovno dobo. Poleg tega primoran soglašati z oklestenjem principa vsedržavne ureditve razmerja med delodajalci in delojemalci.

To je bilanca skoro sedemmesečnega boja, ki gotovo ni ugodna. Toda če pomislimo, s kako ogromnimi težkočami so se morali boriti rudarji, moramo vseeno priznati, da se niso borili zaman. Njihovi voditelji so morda zagrešili nekoliko težkih napak in bi mogli v različnih obdobjih spora doseči ugodnejše pogoje, toda to ne izpremeni ničesar na dejstvu, da premogovni baroni kljub vsemu niso dosegli svojega cilja ter da je ostala vsedržavna organizacija rudarjev še nadalje celotna.

Ponovitev celotnega poteka premogovnega

spora v vseh njegovih fazah bi vedla predaleč. Da pa moremo pravilno presoditi dalekosežnost pogojev, ki tvorijo osnovo za konec spora, moramo vendar seči nekoliko v preteklost. In to vse do 1. 1921., ko je bila sklenjena med lastniki premogovnikov in rudarji tako zvana tarifna pogodba, ki še obsega zarodke, iz katerih se je razvil sedanji spor. Po tej pogodbi se zlagajo rudarske plače iz dveh postavk: iz osnovne mezde in iz tako zvanih okrožnih dodatkov. Osnovna mezda je dana z višino rudarskih plač iz 1. 1914. Dodatek pa je različen v različnih okrožjih in se ravna po produktivnosti premogovnikov. Izračunava se tako, da se od celotne vrednosti produkcije odštejejo produkcijski stroški (v katerih pa niso vštete mezde), ostanek pa se razdeli v razmerju 15:85 med delodajalce in rudarje. Dodatek pa tvori ona vsota, ki preostane od na rudarje odpadajočih 85 odstotkov po odšteti mezd. Tarifna pogodba iz 1. 1921. pa določa med drugim, da morajo znati dodatki najmanj 20 odstotkov osnovne mezde.

Podjetniki pa so znali brzo urediti stvar tako, da bi rudarji ne dobili nikdar večjih nego minimalnih dohodkov v izmeri 20 odstotne osnovne mezde. Delavstvo se je naravno,

proti temu triku uprlo in l. 1924. se mu je posrečilo doseči, da se je minimum dodatkov povišal na 33 in pol odstotka osnovne mezde. Lastniki premogovnikov so se takrat brez velikih bojov podali, ker je zasedba Porurja nastala zanje zelo ugodna konjunktura.

Toda to ni trajalo dolgo. Nemška konkurenca je kmalu onemogočila sijajne dobičke in lastniki premogovnikov so bili prisiljeni iskati sredstva, s katerimi bi se dala premostiti kritična situacija. Prvi njihov korak je bil seveda, obrniti občo pozornost na delavske mezde in delovno dobo, da bi se z izboljšanjem produktivskih metod in boljšo organizacijo industrije dalo doseči sigurnejše znižanje proizvodnih stroškov, kar je priznala tudi kasneje ustanovljena Samuelova premogovna komisija. Premogovni podjetniki so torej odpovedali tarifno pogodbo in Anglija je bila tako že lanske leto postavljena pred možnost, da bo produkcija premoga naenkrat zastavljena.

Takrat je odvrnil izbruh stavke ministrski predsednik Baldwin, ki je premogovni industriji dovolil državno podporo vse do konca meseca aprila letošnjega leta. Medtem je kraljevska premogovna komisija izdelala načrt za reorganizacijo premogovne industrije, ki pa ni našel milosti niti v očeh lastnikov, niti v očeh rudarjev. Tako je bilo 1. maja ustavljeno delo v premogovnikih, 3. maja pa je izbruhnila splošna stavka. Po neuspehu generalne stavke so rudarji nadaljevali boj popolnoma osameli in po nekaj brezsuspešnih posredovalnih poskusih so stali rudarji pred izbiro: ali sprejmejo Baldwinove predloge ali pa se boré do izčrpanosti.

Baldwinovi predlogi obsegajo za rudarje velik plus v tem, da so v njih osnovne poteze tarifne pogodbe iz l. 1921. v bistvu ohranjene. Sporazumevalo se bo sicer po okrožjih, toda ključ 15:85 ostane še nadalje v veljavi in minimum dodatkov je določen na 20 odstotkov osnovne mezde. Poleg tega se ima določiti za slabo plačano delavstvo minimalna mezda, ki bo obvezna za vso državo in okrožne pogodbe ostanejo v veljavi cela tri leta. Šest mesecev bo zasedalo državno razsodišče kot najvišja instanca, kateri se imajo predložiti v potrditev okrožni sporazumi in ki bo tudi odločevala o podaljšanju delovne dobe povsod, kjer naj bi se podaljšala preko sedem ur na dan.

V luči gesla, s katerim so rudarji stopili v boj («niti penija od mezde, niti minute od delovne dobe»), pa pomenijo ti predlogi za delavstvo seveda izdatno grenko popuščanje. Toda, če pomislimo, da so bili lastniki premogovnikov trdno odločeni, da ne priznajo nobenih vsedravnih principov ter da uničijo popolnoma osrednjo rudarsko organizacijo, potem moramo priznati, da ti predlogi pomenijo vendarle uspeh, katerega se ne sme podcenjevati. Baldwinovi pogoji so pač kompromis, ki ni po godu niti delodajalcem niti delojemalcem. Podjetniki bodo morali prenehati s svojim odporom proti vsedravnim ureditvi in zopet priznati kompetenco osrednje organizacije, rudarji pa izgube pridobitve pogodbe iz leta 1924. in bodo morali delati delj časa, če bodo hoteli doseči stare mezde. To so bistvene točke Baldwinovih predlogov, o katerih so glasovali in katere so sprejeli stavkajoči angleški rudarji z večino 216.000 glasov.

Toda, ni verjetno, da bi bila ta rešitev definitivna. Čez nekaj časa bo zašla angleška premogokopna industrija gotovo v novo krizo in zgodovina se bo ponovila: podjetniki bodo hoteli znova izkoristiti delavstvo.

In vendar počiva koren vsega zla znatno globlje. Če se ne bo posrečilo Baldwinovi

vlati doseči združenja nezmiselno razbite premogovne industrije, če se ji ne posreči odpraviti tako zvanih «royalties» (vsot, ki jih morajo rudniki plačevati lastnikom zemljišč) in prisiliti podjetnike k izpolnitvi tehničnih naprav v premogovnikih in k izboljšanju produktivskih metod, potem bomo po treh letih priče novega spora. Vprašanje pa je, če bo Anglija prenesla gospodarsko tudi ta udarec. Vsaj je po treh letih ugotovitvah stal premogovni spor Veliko Britanijo okoli 300 milijonov liber šterlingov (6 milijard dinarjev) dnevno in angleški premog najbrže ne bo nikdar več dobil nazaj vseh tržišč, ki jih je izgubil med sporom. S tem pa bo Anglija trpela škodo, ki se danes sploh še ne dá niti oddaleč presoditi. Kolikor se tiče vpliva, ki ga je imela stavka

na angleško delavsko gibanje, se ne dá tajiti, da ga je oslabilo. Generalna stavka je za daljšo dobo ohranila njegovo bojno silo na gospodarskem polju. Toda kljub temu mu bo morda tudi ta okolnost v gotovem pogledu koristila. Podoba je, da so voditelji angleških strokovnih organizacij precejšnje moči strokovnega gibanja, pri čemer so podcenjevali učinkovitost političnega boja. V tej smeri je Mac Donald pravilno pokazal, v katero smer da mora iti bodoči razvoj: k ojačenju politične moči angleškega delavstva, ki se bo končno odražalo tudi v ojačenju njegove moči na gospodarskem polju. Poslednje občinske volitve pa so dovolj jasno pokazale, da politične možnosti angleškega delavskega gibanja še dolgo niso izčrpane.

Boj proti nizkim cenam.

Če se trudijo evropske vlade in konzumentski krogi za pocenitev najvažnejših predmetov vsakdanje potrebe, se na drugi strani očitno uveljavljajo nasprotna stremjenja produktivnih gospodarskih skupin. Ta pojav je sicer povsem naraven in se da razlagati po zakonu o ponudbi in povpraševanju. Toda zelo resno postaja to vprašanje, če se uporabljajo za vzdrževanje ravnovesja med ponudbo in povpraševanjem metode, ki ne pomenjajo več boja za zaščito minimalnih cen, ki se morajo doseči, če naj se produkcija gotovega blaga še izplača, temveč ki pomenijo boj za zagotovitev kar največjega dobička in to tudi za ceno težkega oškodovanja gospodarske celote, ki jo predstavlja posamezna država, oziroma na svetovnem trgu zastopano človeštvo.

Podobne metode so znane že od nekdaj. Toda, medtem ko so se uveljavljale v prejšnjih časih le v velikih presledkih, so se priče sedaj uporabljati kar na splošno in prav ta okolnost mora vzbujati največjo bojazen. S postopno naraščajočim karteliziranjem vse produkcije so dobile velike produktivske skupine v roke praktično neomejeno možnost «regulacije» cen, pri čemer se poslužujejo raznih valorizacijskih metod, «usmeritve produkcije» in kakor se pač še imenujejo raznovrstne krinke, pod katerimi se skriva nemoralna dobičkaželjnost sebičnega kapitalizma.

Osnovna modrost vseh kartelov je omejitve produkcije, s čimer povzročajo umetno pomanjkanje blaga. Resnici na ljubo je treba reči, da to ni nikak nov izum. Tako postopajo celo navadni pomorski ribiči, če je lov preveč bogat. Pomečejo enostavno del plena nazaj v morje, s čimer preprečijo, da bi cene padle in dosežejo z manjšim delom in trudom isti dobiček. Znana je tudi «valorizacija» kave v Braziliji, pri kateri se sicer blago ne uničuje, pač pa zadržuje in tako umetno zavira padanje cen. Tudi ravnokar ustanovljen evropski železni kartel vidi svoj glavni cilj v omejitvi produkcije, s čimer hoče doseči povišanje cen surovega železa in s tem tudi vseh železnih izdelkov.

V zadnjem času pa sta prišla na vrsto zopet dva važna predmeta svetovne trgovine, s katerima uganjajo skartelizirani proizvajalci svoje mahinacije, da se zaščitijo pred «katastrofalnim padcem cen». V resnici pa jim gre edino za to, da ohranijo ogromne dobičke, katere ogroža dobra žetev. V mislih imamo kavčuk in bombaž.

Kavčukova industrija je dosegla v nekaj poslednjih letih velikanski razmah. Po večini se ta industrija nahaja v rokah Angležev, medtem ko konzumira največ kavčukastega blaga Amerika. Velika potreba kavčuka, ki z razvojem avtomobilizma še vedno stalno

narašča, je povzročila tudi naraščajoče in intenzivno pridelovanje kavčuka, tako da je produkcija znatno presegla potrebo in da je postala ponudba večja od povpraševanja. To pa je bilo treba seveda odpraviti in pojavil se je tako zvani Stevensonov načrt, po katerem se je, izhajajoč iz gotove minimalne cene, osnovno omejila produkcija. Posledice so se brzo pokazale. Ne samo da je takoj prenehalo padanje cen, temveč so se cene zopet pričele dvigati in to v taki meri, da so prisilile Zedinjene države k zadevni intervenciji v Angliji!

Isto se odigrava sedaj z bombažem, torej snovjo, ki je nujno potrebna najširšim ljudskim slojem, saj se iz nje izdeluje obleka in perilo. Zgodila se je namreč nesreča, da je bombaž nepričakovano dobro obrodil in bombaževina bi se morala in se je deloma že pocenila. To se mora seveda na vsak način zaščititi in preprečiti in takoj se je pojavil Stevensonov načrt v drugi izdaji. Produkcija se mora omejiti, da se bodo mogle zvišati cene.

In kaj pride na vrsto po bombaževini?

Do sedaj je dobra žetev ene ali druge vrste pridelkov dobrodelno vplivala na trg in povzročila znižanje cen. Sedaj se godi obratno in dobra žetev povzroča — povečanje draginje!

«Ščiti se» kava, «ščiti se» sladkor, «ščiti se» kavčuk in bombaž, «ščiti se» kratkomašo vse proti dobri letini. Dobre letine so šiba božja za velekapitalistične izkoriščevalce in zato se jih bojé kot vrag križa in bore se z vsemi mogočimi sredstvi proti posledici dobrih letin, pocenitvi produktov.

Samo široke vrste konzumentov se ne morejo braniti in ščititi proti tej vrsti izkoriščajoče jih mednarodne spekulacije. Nezaščiteno ostaja samo pošteno delo v boju s požrešno dobičkaželjnostjo.

Tukaj je še široko polje za praktično udeleževanje mednarodne socialne politike. Ker splošni gospodarski položaj človeštva se bo dvignil samo s povečano produkcijo. In prav to iz umazane sebičnosti zavirajo velekapitalistični spekulanti.

Miljenko Vidović
vodja etično-prosvetne šole v Sarajevu
predava v nedeljo, dne 28. novembra t. l.
ob 10. uri dopoldne v dvorani Mestnega doma v Ljubljani.

Tema:

„Dve kulturi.“

Najvljudneje vabimo k temu predavanju.
Vidovičev klub v Ljubljani.

Politični pregled.

Volitve v oblastne skupščine. Uzunovičeva vlada je razpisala volitve v oblastne skupščine za dan 23. januarja 1927. Stefan Radić ni nič kaj zadovoljen z razpisom volitev in je mnenja, da bi se morale prej izvršiti občinske volitve. Ne bo pa kazalo Stefanu Radiću drugega, da vzame Uzunovičevo odločitev na znanje, kajti v nasprotnem primeru bi bila HSS v nevarnosti, da odleti iz vlade. Z razpisom volitev v oblastne skupščine so se pojavile vesti, da odide parlament na počitnice, da imajo poslanci čas za agitacijo. Volitve so torej obenem pripraven plašč za pokritje parlamentarne nedelavnosti. — Vsekakor je razpis volitev pozdraviti. Prvič se bo pokazalo, ali ima sedanja vlada še zupanje naroda, drugič pa pridejo oblasti do zastopstev, ki lahko v gospodarskem, socialnem in kulturnem pogledu veliko koristnega napravijo. Oblastne skupščine naj bi ne bile toliko središče političnih bojov, ampak mesto, kjer se je strankarska demagogija umaknila resnemu in stvarnemu delu. Oblastne skupščine si bodo šele ustvarile svoj delokrog v okviru zakona in v naprej je gotovo, da bi bile mrtvorojeno dete, če bi v njih gospodovalo malenkostno-oštarijsko politično ozračje. Delovanje oblastnih skupščin bo tudi pokazalo, koliko je vredna samouprava Vidovdanske ustave in na praktičnih izkušnjah se bo pokazalo, kaj je popraviti in dopolniti. — Po zakonu bo šela ljubljanska oblast za volitve 14 in mariborska oblast 15 volilnih okrajev. Mesto Ljubljana voli 5 poslancev, Maribor 3 in Celje 1 poslanca. V ljubljanski oblasti voli srez Brežice 3, Črnomelj 2, Kamnik 4, Kočevje 4, Kranj 5, Krško 5, Laško 3, Litija 4, Logatec 3, Ljubljana okolica 7, Novo mesto 5, Radovljica 3 in Kastav 1 poslanca. V Mariborski oblasti voli srez Celje 5, Dolnja Lendava 4, Gornji grad 2, Konjice 2, Ljutomer 3, Maribor desni breg 5, Maribor levi brez 5, Murska Sobota 5, Prelog 5, Prevalje 3, Ptuj 7, Slovenjgradec 3, Šmarje 5 in Čakovec 5 poslancev. V celem bo štela mariborska skupščina 63 in ljubljanska 54 poslancev. Oblastna skupščina izvoli iz svoje srede oblastni odbor, ki šteje najmanj 5, a največ 8 članov. Oblastnemu odboru predseduje predsednik, ki je bil izvoljen na oblastni skupščini, dočim so ostali člani oblastnega odbora tudi izven oblastnih poslancev. — Volitve v oblastne skupščine se vršijo na podlagi volilnih imenikov za oblastne skupščine. Sploh je ves volilni postopek enak volitvam v narodno skupščino.

Razbijanje javnih shodov. V Vojvodino je prišel Svetozar Pribičević rušiti postojanke radikalov. Agitacije samostojnih demokratov so se radikali tako ustrašili, da so pričeli organizirati skupine plačancev, ki naj razbijajo shode, na katerih govori Svetozar Pribičević. Preteklo nedeljo so samostojni demokrati sklicali shod v Crepaji pri Pančevi. Tu je bil izvoljen za poslanca Pašićev pristaš Šuvaković. Še pred pričetkom shoda je prišel na zborovalni prostor samostojnih demokratov Šuvaković z namenom, da onemogoči shod Pribičeviću. Šuvakoviću se je načrt deloma posrečil in zaradi umetno uprizorjenih kravalov Pribičević ni mogel govoriti. Razbitje shoda je imelo povod, da so samostojni demokrati v skupščini vložili zakonski predlog o zaščiti javnih zborovanj. Debata v narodni skupščini je izzvala burno debato, v kateri so samostojni demokrati zavzeli najostrejši afront proti radikalom. Istočasno so šefi opozicijskega bloka poslali predsedniku vlade pismo, ki se glasi: Razbijanje političnih javnih zborovanj je začelo zavzemati tak razmah v zadnjem času, da predstavlja že sistem, ki ga policijska oblastva ali sama izvajajo ali pa tolerirajo. Policijska oblastva ogrožajo na ta način še ono malo pravice, ki jih ima opozicija po členu 14. ustave, da svobodno govori na zborovanjih in se z narodom dogovarja. A ogrožava se tudi osnovna pravica narodnih poslancev, da polagajo račun vo-

lilcem o delu narodne skupščine. Ker vidimo, da se vse to godi pred vašimi očmi, gospod predsednik, in da nič ne storite, da bi se to preprečilo, dvigamo svoj glas proti takemu načinu in delu, ki nas pred volitvami v oblastne skupščine sili k misli, da se bodo, ko pride čas volitev, dogajali krvavi spopadi med narodom, kakor je to bilo o priliki zadnjih volitev. Opozarjamo vas, da bomo sprožili to vprašanje tudi v narodni skupščini in vam tako dali priliko, da tudi vi enkrat položite račun o vsem tem, kako vodite posle naše države, v kateri svobodni državljani zgublajo svoje pravice, ki so z ustavo in zakonom zajamčene, drugo za drugo.

Premirje v radikalski stranki. Na komunike, ki sta ga sestavili na prijateljski večerji Uzunovičeva in Pašićeva skupina in ki glasno zatrjuje, da so odstranjena vsa nesoglasja v radikalski stranki — ni še politične javnosti prepričal, da je vse to res, kar so gospodje zapisali. Še vedno se vodi med radikali ostra borba. Pašić se ni udeležil sporazumške akcije in še vedno čaka, kdaj pride njegova ura. Prav nič ne kaže razumevanja stari voditelj radikalov, da bi se umaknil v zatišje in da bi izpustil vajeti vodstva stranke iz rok. Radikalni centrum dela sedaj na to, da bi tudi Jovanovičevo skupino privedel nazaj v stranko. Jovanovičevci stavijo kot pogoj za sporazum, da se razveljavi sklep o Jovanovičevi izključitvi iz stranke in se mu dá tudi popolno zadoščenje za krivico, ki mu jo je z izključitvijo napravil Pašić.

Zakon o centralni upravi bo predložen narodni skupščini že prihodnji teden.

Mladinski vestnik.

JESENICE. V nedeljo dne 21. novembra 1926. je imelo »Bratstvo« drugi redni letni občni zbor, katerega je do izvolitve novega odbora spretno vodil dosedanjí predsednik br. Janko Smolej. O. i. o. NSM je zastopal njegov predsednik br. Kozinec, ki je izročil prisrčne pozdrave vodstva ter imel tudi lepo predavanje. »Bratstvo« v Ljubljani je zastopal br. Rajko Sedej. Za krajevno organizacijo NSS je zbor pozdravil tov. Rado Lavsegar, za NSSZ pa br. Lojze Ferležar. Med vršitvijo zbora je dospel tudi pismen pozdrav ženskega odseka »Bratstva« v Ljubljani. Po izčrpnih poročilih

društvenih funkcionarjev se je podelil odboru in predvsem bratu blagajniku soglasno absolutorij. Za novega predsednika je bil z velikim navdušenjem članstva izvoljen br. Lojze Božič. Novi odbor je le deloma spremenjen. Na občnem zboru je govoril tudi br. St. Bokal, pod čigar vodstvom je pred zborom in po zboru igrala društvena godba. Želeli je, da v tretjem letu delovanja zastavimo vse svoje sile za razvoj naše ideje. Predsedniku naj tvori odbor močan delovni kader, a članstvo naj stori svojo dolžnost, pa so nam uspehi zagotovljeni!

Naročajte in razširjajte „Novo Pravdo“!

Po svetu poidemo!

(Iz življenja treh mladih prijateljev.)

Spisal Anton Stražar.

(Nadaljevanje.)

Tretje poglavje.

Ni vse zlato, kar se svetli!
(Narodni pregovor.)

Tisto popoldne, ko so odšli Goričanov Jaka, lanez in Florjan v družbi Kolenškovega Pavleta z doma, je sedela Drenulka na vežnem pragu in pila kavo. Hči Polonca je krmila kokoši.

«Mati, danes gredo. Vi ne veste, kako pijejo pri Slaparju. Jaka in Florjan imata pri sebi svoji dekleti.»

Drenulka je ravno spila kavo. Obrisala se je okrog ust, nato pa odgovorila:

«Naj gredo bahači, kamor hočejo. Nobenega naj ne bo več nazaj. Posebno na Goričanovega ošabneža sem jezna. Že veš, od kdaj! To ti povem, tudi nad ošabno Koprivčevo deklino se hočem znositi. Ko bi te ne bilo, bi mogoče dosegla, da bi prišla ti na Goričanov dom. Ako že ti ne boš Goričanova gospodinja, tudi Koprivčeva ne bo Jakova žena!»

«Ej mati, dvomim, če se vam posreči.»

«Ne boj se, Polonca! Vrane mi še niso izpile možganov!»

Hči je mislila ravno nekaj spregovoriti, pa je videla po stezi prihajati moža. Tudi Drenulka ga je ugledala.

«Polonca, ti, ki dobro vidiš, kdo gre po stezi?»

Dekle je pazljivo motrila prišleca.

«Uganite, mati, kdo je?»

Drenulka je gledala in gledala, pa ni mogla spoznati moža.

«Povej no, kdo je?»

«Nihče drugi, kot Lisjakov Tinče.»

Hčerin odgovor je zelo razveselil Drenulko:

«Ravno prav, da prihaja Tinče. Polonca, ali ni še nekaj žganja pri hiši. Če ga ni, greš ponj. Tinčetu ga moram dati.»

Tinče je prišel do žensk!

«Bog z vama! Dolgo me že ni bilo naokrog. Upam, da se danes malo dalj pomudim pri vas. Kakor vidim, se še ni nobena izmed vaju omožila. Kaj pa vendar čakata?»

«Pozdravljen, Tinče! Res te ni bilo že dolgo pri nas. Kakor vidim, si še vedno dobre volje.»

«Zakaj bi pa ne bil! Čeprav nimam niti toliko svoje zemlje, da bi se vsedel nanjo, pa vendar mi ni sile. Živim čisto pa »svetm jevangeliu«. Ne sejem in ne žanjem, pa vendar se preživljam, mogoče še boljše kot marsikdo, ki seje in žanje.»

Ženski sta povabili Tinčeta, naj gre z njima v hišo.

«Grem! Zakaj pa ne. Toda dolgo se zaenkrat

ne bom mogel zamuditi. Zbada me po trebuhu. Iti moram v vas, da dobim malo žganega.»

«Nikamor ne boš hodil! Zdravila dobiš že pri nama!»

«Če je tako, se pa kaj pogovorimo. Saj smo še zlahta v tretjem ali četrtem kolenu.»

Tinče je odšel z ženskama v hišo.

Drenulka je ukazala Polonci, da gre v trgovino po žganje.

Ko sta bila sama, je začela Drenulka:

«Tinče! Tebi ne pravijo zastoj, da si zviti kot kozji rog. Ali mi boš šel sedaj kaj na roko?»

«Zakaj pa ne, prijateljica, kar govori!»

Drenulka je Tinčetu na kratko povedala, da je imela »smolo« pri Goričanu, kakšno sramoto ji je naredil Jaka, in kako sovraži Koprivčevo Francko. Obljubila je Tinčetu dobro plačilo, ako ji pomaga, da bi se maščevala.

«Veš — stara prijateljica — težko bo pomagati. Veliko je vozlov, ki jih bo treba odvezati. Dobro moram preudariti in premisliti, na katerem koncu bom pričel. Da ne bom navsezadnje naredil tako kot je Ribničan, da je s svedrom kravo drl.»

Oba spletkarja sta ugibala in ugibala in kovala ne ravno lepe naklepe. Naposled vzklíkne ves v veselju Tinče:

«Smo že skupaj!»

Ko je razložil svoj načrt Drenulki, je ta Tinčka potrepkala po rami:

Po drugih državah.

Pred volitvami na Madžarskem.

Ko se je na Madžarskem pred dobrim mesecem v parlamentu začelo razpravljati o predlogu za ustanovitev gornje zbornice, ni še nikdo slutil, da pomenja ta predlog prav za prav ouverturo k volitvam. S tem predlogom bo na Madžarskem zopet upeljan dvodomni parlamentarni sistem in vedelo se je tedaj, da se bodo nove volitve vršile šele enkrat prihodnje leto. Za novo gornjo zbornico volitev itak prav za prav ni treba, ker se vanjo skoro vsi člani imenujejo. Toda ker so istočasno krožile vesti, da poslanci vladne večine grofa Bethlena zelo resno stremijo za tem, da bi se poslanski mandati podaljšali, se je zdelo, da do volitev v doglednem času sploh ne pride.

Grof Bethlen je danes na Madžarskem v resnici diktator, in to prav tako v parlamentu, kakor izven njega. Če bi ne imel z volitvami nekega posebnega namena, bi gotovo privolil v to, da se poslanski mandati podaljšajo. Saj ima v sedanjem parlamentu tako ogromno večino, da večje skoro ne more dobiti pri nobenih volitvah.

Tekom debate o predlogu glede ustanovitve zgornje zbornice pa se je pokazalo, kakšne posebne namene da ima grof Bethlen. Nekaj opozicijskih poslancev ga je namreč napadlo, češ, da je uvedba zgornje zbornice, v kateri bo imel vladajoči režim seveda prav tako veliko večino kot v spodnji, prav za prav samo prvi korak k zasedbi madžarskega prestola, ki je po zakonu iz l. 1920. prazen še vedno menda vsled tega, ker zunanje-politične okoliščine še ne dovoljujejo, da bi si Madžari izvolili kralja po svoji volji.

Zadnji čas je v evropskem časopisju o zasedbi madžarskega prestola vest sledila vesti in razširjale so se najraznovrstnejše kombinacije. Govorilo se je o madžarsko-romunski personalni uniji, govorilo se je o jugoslovansko-madžarski uniji, toda najdalje se vzdržujejo vesti, da ima priti na madžarski prestol kak član rodbine Habsburg in to brez ozira na to, da se je po znanem puču ekscesarja Karla s posebnim detronizacijskim zakonom iz l. 1922. odvzelo vsem Habsburgom kakršnokoli pravico do madžarskega prestola. Tega zakona madžarska vlada seveda ni nikdar jemala resno. Če pa se je katera okolnih držav katerikoli pri-

tožila, da se na Madžarskem kljub omenjenemu detronizacijskemu zakonu pripravlja restavracija Habsburgovcev, so imle velesile vedno gluha ušesa. Madžarski propagandi se je namreč tekom zadnjih let posrečilo vodilnim inozemskim političnim krogom vsugerirati misel, da se je Madžarski napravilo z miravnimi pogodbami strašno krivico in da se mora vsled tega sedaj z njo postopati kar najpopustljivejše. Ta okolnost je seveda vplivala na nadaljnje postopanje madžarske vlade — pravi se, da madžarska vlada že kak dve leti sondira teren pri velesilah, če bi bila pripravljena priznati restavracijo Habsburgov na Madžarskem — in danes je zadeva že tako daleč, da smatra madžarska vlada sedanjo dobo že za ugodno za eventuelno kronanje Habsburgovcev.

Grof Bethlen je tekom debate o predlogu glede zgornje zbornice podal važno izjavo, v kateri je označil voljo naroda kot izvor vsega prava v državi in popolnoma jasno povedal, da je za svobodno volitev kralja, kar pomeni, da nikakor ne vztraja na tem, da bi moral zasesti prestol prav najstarejši Ziti sin Oto. Pri tem grof Bethlen niti z besedico ni zavrnil vesti, da bo prva naloga bodočega parlamenta izvolitev kralja. Da bo ta volitev izpadla samo tako, kot bo hotel on, je samo po sebi umevno. Vsaj si lahko grof Bethlen že danes lahko izračuna, da bo dobil v poslanski zbornici preko 200 mandatov, zgornja zbornica bo pa cela njegova, ko je imenovanje vanjo odvisno edino od njegove dobre volje.

Gre torej prav za prav samo za to, koga bo hotel grof Bethlen za kralja na Madžarskem. Pravijo, da mu je enako pri srcu trojica habsburških nadvojvod, Albrecht, Josef in njegov sin Franc Josef, da pa je le za spoznanje bolj vnet za Albrehta, za katerega se neha njegova bistroumna in spletkarska mati Izabela in za katerega je menda pridobil tudi italijanski diktator Mussolini. Pristaši Ziti sinega sina Otona, tako zvaní legitimisti, ki so se še pred kratkim časom pred vsem svetom postavljali v pozo, kot da bodo samo oni odločili, kdo da bo na Madžarskem kralj, so danes, ko gre zares, čudovito tihi. Najzvestejši med pristaši «kralja Otona», kot radi nazivajo Ziti sinega sinčka, so se razlezli po svojih gradovih, kot da je zavlada med njimi nenadna panika. Njihovo ponajanje razlagajo dve verziji. Po eni smatrajo legi-

timisti vsak boj proti Bethlenu za brezupen, po drugi pa uvidevajo, da Madžarska ne more ostati brez kralja vse do Otonove polnoletnosti, ker bi sicer moglo priti pod pritiskom širokih ljudskih slojev do proglašenja republike ali pa bi proglasili sedanjega upravitelja države Horthyja za kralja.

V vsakem slučaju se na Madžarskem pripravljajo veliki dogodki, katere morajo sosedne države, med katere spada tudi Jugoslavija, pazno zasledovati, ker nobena politična kombinacija ni preveč pustolovska, da bi ne bila na Madžarskem izvedljiva. Ali nimamo zato že dovolj dokazov? Ali smo se kaj posebno čudili madžarski ponarejevalni aferi, ki se je bila po očitkih opozicije pričela v soglasju z madžarsko vlado?

Na volitve, ki se bodo vršile na Madžarskem že pričetkom decembra, moramo gledati kot na pričetek teh dogodkov. Rezultati teh volitev so nedvomni; glasovalo se bo javno in grof Bethlen bo pri njih zmagal s svojim terorjem prav tako gladko, kot je zmagal pri zadnjih volitvah. Pri teh volitvah bomo lahko predvsem opazovali, kakšna nova pota si bo izbral volilni teror in pa, v koliko se je izpopolnil od onih znanih volitev Banffyjevga režima, ki so zaplavila vso Madžarsko s krvjo opozicijskega razpoloženih volilcev.

★

Rusija za zблиžanje z Jugoslavijo. Sovjetski listi so zadnji čas priobčili več člankov, kjer zagovarjajo zблиžanje med Jugoslavijo in sovjetsko Rusijo. «Izvestja» objavljajo celo uvodnik, kjer se spominjajo nekdanjih bratskih odnosov med Jugoslavanii in Rusijo z željo, da se prijateljstvo zopet obnovi.

Težkoče češkoslovaške vlade. Predsednik vlade Švehla noče priznati Hlinki tako zvanega slovaškega ministrstva. Hlinka grozi z opozicijo. Pogajanja se še nadaljujejo. Če bo Hlinka vztrajal na svoji zahtevi, je češkoslovaška vlada pred demisiijo, ker brez Hlinke nima večine v parlamentu.

Volitve v Bolgariji. Pričetku nedelje so se vršile v Bolgariji volitve za okrožne skupščine. Opozicija, sestavljena iz zemljoradnikov in demokratov, je dobila večino v vseh bolgarskih mestih. V večjih bolgarskih mestih je dosegla opozicija čez 84.000 glasov, vlada pa le 43.000 glasov. V Sofiji je dobila opozicija 22.000 in vlaga le 10.000 glasov. Rezultati z dežele še niso znani.

Konec britanskega imperija. Na konferenci ministrskih predsednikov vseh britanskih dominijonov je bilo sklenjeno, da bo v bodoče ves dosedanji britanski imperij zveza popolnoma samostojnih

«Moj stari ljubček! Danes ga bova pa pila, to ti rečem!»

Polonca je med tem prišla domov. Drenulka ji je vsa vesela ukazala:

«Sedaj se pa hitro zasukaj in skuhaj čaj.»

«Tako! grem! Povem vama, da sem bila priča, ko so se poslavljali fantje od svojih ljubic. Kislo sta se držali deklini.»

«Naj se le! Zapomni si: Koprivčeva ošabnica se bo še večkrat držala kislo!»

Polonca je odšla v kuhinjo kuhat čaj. Bila je zelo vesela obetanj, da se zbirajo temni oblaki nad Koprivčevo.

★

Že visoko je bilo v vročem poletnem dopoldnevu solnce na nebesnem svodu, ko je prav počasi koracil po stezi med podgriškimi njivami Lisjakov Tinček. Nikamor se mu ni mudilo. Čemu tudi. Potrebna jedila je dobil pri dobrih ljudeh. Marsikdo bi ga bil zapodil od večnega praga, ko bi vedel za vse njegove spletke in hudobije, ki jih je uganjal. Premeteni Tinček se je vselej znal izmotati iz nevarnosti in je običajno vso krivdo zvalil na svoje soudeležnike.

Prav dobro se je imel poprejšnji večer pri materi Drenulki. Postrežen je bil, kot bi na ženitnino vabil! Na pot mu je dala celo ocvrtje in v stekleničico žganja.

Tinček je prišel do visoke košate hruške, ki je stala komaj par korakov od stezice. Ker se mu ni nikamor mudilo, je legel v senco. Ko si je obiral znojno lice, je potegnil iz suknjiča stekleničico in si privoščil par požirkov. Po tem okrepčilu se je spravil na ocvrtje in modroval sam med seboj:

Prav lep dan imamo danes. Prileže se mi v senci. Malo se moram odpočiti in preudariti, kako ustrezem Drenulki, ki me je tako dobro pogostila. Kar je pa najglavnejše: Ako reč dobro izpeljem, dobim cel petak o Božiču in klobas in slanino. To pa niso mačkine solze! Sedaj ne kaže drugega, kot zavihati rokave in prijeti za dobro!

Kakor nalašč je prišla po stezi Koprivčeva Francka. Tinček jo je pozdravil. Francka mu je odzdravila in hotela oditi dalje. Tinček jo je zadržal:

«Dekle, počakaj malo. Povem nekaj. Ne smeš mi zameriti, ako vem, da sta bila z Jakom «malo tako». Veš, dekle, Lisjakov Tinček v marsikaj, ker hodi vedno po svetu. V kratkem grem proti Trbovljam. Ako imaš kaj naročiti Jaku, napiši pismo!»

Dekleta je bilo zelo sram, ko ji je Tinček imenoval Jaka.

«Kaj bi te bilo sram, Francka. — Poznam mlade ljudi! Vse mi lahko zaupaš. Molčec sem, nisem baba!»

«Oglasite se pri nas, kadar greste. Ne bo za-

stonj! Zelo se mi mudi. H materi na njivo moram. Zbogom!»

Francka je odšla dalje. Tinček je tudi vstal in šel počasi naprej. Prav zadovoljen je bil. Od Drenulke ima obljubljeno plačilo in od Francke tudi. O, ko bi dekle vedelo, v kakšno past se je ujelo!

Kar naenkrat se je Tinček ustavil ob križpotju. Kadar mu je prišlo kaj posebnega na misel, je vselej zapel tisto domačo:

Mam'ca me kregajo,
očka tepo,
hlačke m' dol lezejo,
oh, kaj še vse bo!

Ko je odpel, je zavil na kolovozno pot. Odločil se je, da gre k vdovcu Piskerniku: Ko imam opravček za Drenulko in Francko, naj ga imam še za prismojenega vdovca. Potegnem ga, da ne bo vedel, kje je leva ali desna!

Prav hitro je stopil Tinček proti Piskerniku, v zabavo si je spotoma še pel:

Pa ona, pa ta,
za mano caplja,
pa ona, pa tista,
za mano pritiska.

Ravno je izpel, ko je prišel že do Piskernikovega sadnega vrta. Veliki pes «sultan», ki je bil za hlevom priklenjen, je gospodarju z lajanjem naznanjal Tinčkov prihod.

držav, ki bodo združene samo še po osebi angleškega kralja. Podkralji in generalni guvernerji dominijonov ne bodo več zastopniki angleške vlade, ampak neposredni zastopniki kralja in imenovani samo na predlog prizadetih vlad. Vsi dominijoni nastopijo v bodoče samostojno napram tujim drža-

vam, sklepajo z njimi mednarodne pogodbe in imenujejo pri njih svoje poslanike. Vojne uprave bodo tudi ločene, le organizacija bo enotna. S 1. januarjem preneha formalno obstojati sedanji britanski imperij in stopi na njegovo mesto Zveza britanskih držav.

Tedenske vesti.

Miljenko Vidović.

Kuj me življenje, kuj!...! In kovalo je življenje Vidovića, pravi kremen. Kremen, ki se je raziskril, vžgal luč in prinesel dan v srca onih, ki so z njim.

Vidović!? Kaj neki ima posebnega na sebi? Čisto nič značilnega, nič nenavadnega, nič posebnega. Vidović je — človek. Nič drugega. Da ga vsaj malo spoznamo, čujmo par njegovih izjav.

Ko sem v službi prišel v stalen stik z delavci in drugimi sloji, sem imel priliko spoznati vso bedo in človeka nevredno življenje. Začel sem vplivati na njihovo zavest, vzbujati in podžigati v njih najlepša čustva, zatirati pa slabe njihove navade in instinkte. Njihov krog je rasel in avtomatično se je razvila iz teh začetkov moja večerna šola za odrasle. Oni sami so si jo ustanovili, ker jih je žejalo po izobrazbi. Od teh časov verujem v zdravo jedro našega naroda.

«Moderna kultura stremi le za tem, da čim boljše spozna vse pojave izven nas, ne obrača pa pažnje na noter — v človeka samega, v subjekt. Ta pa je popolnoma zanemarjen in treba pibiti, da tekom stoletij na tem polju ni zaznamovati nikakega napredka. V tej enostavnosti tiči temeljna znota današnjega obrazovanja in vzrok tolikemu nezadovoljstvu. Ta kultura liči na usodo Ikarovo: čim više dviga človeka, da ga tem globlje strmo-glavi.»

«Spotikajo se nad mano, ker izobrazujem narod. Hiperprodukcija inteligence! Ali je hiperprodukcija inteligence tam, kjer je izobražen vsak delavec? Vem, da je sreča človekova odvisna od vsakega posameznika. Ta pa dandanašnji mora biti splošno izobražen, mora imeti neko mero izobrazbe, deloma v zaščito, deloma pa zato, da more graditi naprej. To izobrazbo dajem članom svoje dopisne šole. Ne poučujem zato, da bi se moji učenci sunkoma pomikali iz skupine v skupino, iz kategorije v kategorijo, marveč insistiram na tem, da je izobraženo delo — vsako, tudi po-

polnoma manualno delo — v čast, izobrazba pa le za vsestransko izpopolnjevanje in spoznavanje samega sebe. Kdor pa je dovolj krepak in zmožen, naj stopi višje! To je osebna pravica in celo dolžnost vsakega poedinca.»

«Le tedaj bo naša izobrazba popolna, ko bomo tudi v dejanju izvajali ljubezen do bližnjega in tedaj bo samo odpadlo vprašanje kruhoborstva.»

Naj zadostujejo ti obris!

Miljenko Vidović, rodom Dalmatinec, je človek izrazite energije. V enem letu je naštudiral vso snov srednje šole in z uspehom položil izpite. Pozneje je obiskoval tehnično visoko šolo na Dunaju in v Pragi, kjer je diplomiral. Že tedaj se je boril z eminentno socialnimi problemi. In danes je največji, najpriljubljenejši vzgajatelj mladine; spoznal je, da so baš ta tla neobdelana in tako plodovita.

In ta Vidović je prišel v Ljubljano. V nedeljo 28. novembra bo imel ob 10. uri dopoldne v dvorani Mestnega doma javno predavanje o temi «Dve kulturi».

Brezdvomno bo to predavanje v Ljubljani edino te vrste in bo zlasti gg. profesorje, kakor tudi ostale intelektualce izredno zanimalo. Naj omenim, da je g. Vidović izredno dober govornik, kot sploh vsak, komur je duša polna.

V. B.

— **Pravilnik k novemu stanovanjskemu zakonu** izdeluje posebna komisija v ministrstvu za socialno politiko. Pravilnik naj bi rešil sporne točke zakona.

— **Ribarstvo.** Po statistiki pomorskega prometa v Splitu znašajo dohodki našega ribarstva 45 milijonov dinarjev letno. Vseh ribičev na morju je 13.000 in vrednost orodja, ki ga rabijo za ribolov se ceni na 60.000.000 dinarjev.

— **Pogoji za uvrstitev v III. kategorijo uradnikov.** Z ozirom na razne nasprotujoče si objave v dnevnem časopisju, se je UJNZB v Ljubljani

obrnilo na prosvetni inspektorat velikega župana ljubljanske oblasti za informacije. Inspektorat je odgovoril: «Z odlokom O. N. br. 2896 od 31. januarja 1925 je ministrstvo odločilo, da je za razvrščanje uradnikov dovršena osemrazredna osnovna šola v Sloveniji enakovredna z dovršeno meščansko šolo za vse one, ki so dovršili osemrazredno osnovno šolo do 31. oktobra 1924. Navedeni odlok je ministrstvo za prosveto na novo potrdilo z odlokom O. N. br. 65.899 z dne 15. januarja 1926. Po 31. oktobru 1924, dovršena osemrazredna osnovna šola ni več enakovredna dovršeni meščanski šoli; to poudarja ministrstvo prosvete izrečno z odlokom O. N. br. 25.445 z dne 16. oktobra 1926, da se je z odlokom O. N. br. 3896/25 napravila izjema, ki se ne more v nobenem slučaju nadaljevati, ker bi se drugače prejudicialno značaj popolnih osemrazrednic ter se tako znižala vrednost meščanskih šol.» — S to rešitvijo je jasno, da so vsi naknadni izpiti za osem razredov ljudskih šol brezpredmetni, ker si na ta način ne bo nihče pridobil pravice do III. kategorije.

— **Prvobornik treznostnega gibanja v Ljubljani.** Voditelj protialkoholnega gibanja v Ameriki Johnson je obiskal Ljubljano. V Mestnem domu je imel predavanje, kjer je temeljito zagovarjal prohibicijo. Iz Ljubljane se je Johnson odpeljal na Dunaj.

— **Jugoslavija v številkah.** Glasom statističnih podatkov je znašalo število prebivalstva koncem leta 1925. 12.017.323 oseb. Od tega je 6.893.597 moških in 6.123.776 žensk. Po veri je 5.602.227 pravoslavni, 4.735.154 rimokatoličani, 1.336.687 muslimani, 217.847 protestantov, 65.195 židov, 41.597 grkokatolikov, 17.536 ostalih priznanih ver in 2116 brez konfesije. Po narodnosti je 8.525.000 Srbohrvatov, 1.024.761 Slovencev, 513.472 Nemcev, 472.409 Madžarov, 441.740 Arnavtov, 229.309 Rumunov in 388.635 ostalih narodnosti. Na enem kvadratnem kilometru živi v Srbiji 53, na Hrvaškem in v Slavoniji 62, v Vojvodini 70, v Sloveniji 65, v Dalmaciji 48, v Bosni in Hercegovini 36, v Južni Srbiji 32 in v Črni gori 20 oseb.

— **Prejemki javnih nameščenecv.** V Beogradu se je vršila začetkom tega meseca konferenca Glavne zveze javnih nameščenecv. Na konferenci so se demantirale vesti, da namerava vlada znižati prejemke javnim nameščencem. V novem finančnem zakonu ni ničesar, kar bi poslabšalo položaj nameščenecv. Nasprotno, v novem proračunu so postavljene draginjske doklade v polnih prejšnjih

Vdovec Piskernik je pred hlevom klepal koso, ko ga je pozdravil Tinče:

«Bodi mi pozdravljen, preljubi Matevž! Dolgo te že nisem videl. Kako se ti kaj godi v vdovskem stanu?»

Nagovorjeni je odzdravil Tinčetu in prenehal z delom.

«Sedi na hlode, Tinče. Pogovorila se bova kaj!»

Tinče se je vsedel na hlode in začel:

«Matevž, oženiti se bo treba!»

«Saj bi se, ko bi dobil žensko, ki bi bila meni všeč. Pomagaj mi, ko si z vsemi mazili namazan. Rečem ti kar naravnost: Povšeči mi je samo Koprivčeva Francka. A kaj, zlodja, ko je pa dekleta premotil Goričanov Jaka.»

«Matevž, svoje čase si bil dober kristjan. Gotovo imaš pijačo doma. Rad bi govoril, pa ne morem, ko imam čisto suho grlo!»

Piskernik je bil zelo radoveden, kaj neki mu pove Tinče. Povabil ga je v hišo. — Seveda je ustregel njegovi želji in mu postavil na mizo dobrega vina.

Gladko je šlo premetenemu Tinčetu. Zaljubljeni vdovec je venomer postavljaj, kako mu je vedno v mislih Francka. Sam ne ve, koliko bi dal tistemu, ki bi pregovoril dekleta, da ga vzame.

«Matevž, velja! Jaz ti ugladam pot do Francke. Koliko mi daš?»

«Čeprav 50 goldinarjev!»

«Velja! Seziva si v roke, da bo beseda kaj držala!»

Pa sta si segla v roke!

Tinče je še pripomnil:

«Koncem tedna ali v nedeljo grem na delo. Mahnim jo proti Trbovljam. Prosim te, daj mi nekaj kronic za na pot, da bom sem in tja lahko spil kak kozarček. Saj veš, da je do Trbovelj dolga pot.»

«Po kaj za zlodja greš v Trbovlje?»

«Še vprašaj! Grem, da nalažem Jaka o Francini nezvestobi. Ko se mi enkrat posreči ta zmešnjava, potem bo že imelo tudi tebe rado. Še hvala bo, ako jo boš maral.»

«Tinček, ti si od zlodja zviti. Vedel sem že, da nimaš ajdovce v glavi, ali, da ti gredo tako zvrstoma vse misli v glavo, kaj takega si pa nisem mislil. Kadar greš proti Trbovljam, se oglasi. Dam ti tolar. Danes pa dobiš kronico od mene!»

Tinček je še južinal pri Piskerniku, nato pa je odšel dalje po svetu.

Vdovec Piskernik je bil zelo dobre volje. Vsi domači so se čudili tej hitri gospodarjevi spremembi.

Zvečer, ko je Piskernikov hlapec Šimen krmil živino, dekla pa molzla krave, je dekla Liza govorila hlapcu:

«Šimen, nekaj novega se bo zgodilo pri naši hiši. Saj vidiš, kako je naš gospodar dobre volje. Ženitev bo!»

«Ja, ja, nekaj takega bo, Liza! Veš, brez vzroka ni hodil Tinček okrog hiše. Kaj pa Liza, kdaj se bova pa midva vzela?»

«Bog ve kdaj? Veš, Šimen, ti me samo slepariš, hodiš pa za drugimi!»

«Ni res, ljuba moja!»

Šimen je stopil k Lizi in jo poljubil. Krava «sivka» se je tako ustrašila, da bi kmalu pohodila deklo. Mleko, ki ga je imela Liza v golidi, se je večidel vse zlilo.

Liza je bila huda na Šimna, ki se je smejal:

«Dekle, ne jezi se! Če se naš gospodar oženi, se morava tudi midva!»

«Saj ti ne verjemam nič, Šimen!»

«No, če mi dosedaj nisi verjela, mi boš pa sedaj!»

Seveda je s temi besedami znova premotil Šimen svojo staro prijateljico. Vse mu je verjela! Kot vedno mu je rekla:

«Ja, če me res vzameš, ti dam za nedeljo goldinar, da se boš postavil med fanti in dekleti. Samo to ti rečem: Z drugimi ne pustim, da bi plesal. Samo z menoj moraš, da veš!»

(Dalje prih.)

Inserirajte v „Novi Pravdi“!

zneskih, torej v tistih, takršni so bili v sedanjem proračunu pred znižanjem po poplavih. Za izplačilo razlike je postavljenih zopet deset milijonov dinarjev. Uprava Glavne zveze je ugotovila te-le zahteve javnih nameščencev, ki jih hoče izvesti do uveljavljanja na kompetentnih mestih: 1.) da se zahteva eksistenčni minimum, ker se je ugotovilo nezdravo dejstvo, da državni uslužbenci še danes nimajo minimuma eksistence; 2.) da se izplača z zakonom zajamčena razlika plače državnim uslužbenecem v šestih mesecih; 3.) da se ustavi neupravičeno odzemanje zneskov za poplavljenice; 4.) da se poviša stanarina na faktično stanje; 5.) da se takoj izdela pravilnik o razdelitvi vsote, ki jo določa proračun za zgradbo uradnih stanovanj; 6.) da se uvrste v 1. draginjski razred mesta Skopje, Zagreb, Split, Sarajevo, Ljubljana in Maribor; 7.) da se delegirata dva člana Glavnega Saveza v komisijo za revizijo uradniškega zakona; 8.) da se kronske pokojnine pretvorijo v dinarske; 9.) da se regulira vprašanje potnih in selitvenih stroškov kakor oficirjev; 10.) da se prizna pravica do pokojnine rodbinam onih uslužbencev, ki ob vršenju službe obole ali umro po petih letih; 11.) da se vojna in druga leta priznajo šele potem, ko zadobi uslužbenec pravico do pokojnine; 12.) da se postavljajo uradniki samo s kvalifikacijo po zakonu; 13.) da se takoj donese zakon o centralni državni upravi in ureditvi državnih oblastev; 14.) da se podaljša stanovanski zakon do leta 1931.; 15.) da se izenačijo uradnice v pogledu pravice do osebnih doklad; 16.) da se prizna pravica do pokojnine ženski deci tudi po polnoletnosti; 17.) da se mesečni prejemki izplačujejo redno, ne da bi bilo treba čakati otvorenja kredita; 18.) da se vrne državnim uslužbenecem stalnost; 19.) da se vrši redukcija v zmislu ustave (člen 106.).

— **Aretirani komunisti.** Ljubljanska policija je izvršila več preiskav v stanovanjih znanih komunistov. Aretiran je bil in pridržan v zaporu Albert Hlebec.

— **Naši izseljenci v Kanadi.** V časopisu so se širile vesti, da so naši izseljenci v Kanadi izpostavljeni največji bedi. Z ozirom na to je izdal konzulat v Montrealu o položaju izseljencev v Kanadi ta-le pojasnila: Precej resnice je na tem, da v Kanadi razen na farmah ni dobiti dela. Potrebno je, da so vsi doseljenci, ki pridejo v Kanado, poljedelci in da tudi ostanejo pri tem poslu. Res je, da niso ravno privlačne mezde na farmah in da se lahko v rudnikih zasluži več. Farmarji plačujejo svoje stalne delavce od 30 do 40 dolarjev mesečno (1500 do 2000 Din) s hrano in stanovanjem. Ob času žetve zaslužijo poljedelski delavci tudi več. Kanadska industrija je še nerazvita. Velika razočaranja dožive oni naši doseljenci, ki zapuste farme v nadi, da dobe boljši zaslužek v tovarnah in rudnikih. Često ostajajo tudi doseljenci tedne in mesece brez posla in žive od podpor svojih tovarišev, ki delajo, ali pa od podpor prijateljev in sorodnikov v Zedinjenih državah. Veliko zla povzročajo našim doseljenecem poizkusi, da prekoračijo mejo in se naselijo v Zedinjenih državah. V velikih mestih Kanade obiščejo naseljenci razne agente, ki prodajajo parobrodne karte in izvršujejo druge usluge doseljenecem. Morala teh agentov ni posebno visoka in pogosto vrše utihotapljanje doseljenecv v Zedinjene države. Naši ljudje plačajo velike vsote, da jih agenti na ta ali oni način spravijo preko meje. Ta podvzeta imajo včasih uspeh, zelo pogosto se pa končajo nesrečno za uboge doseljenke. Ameriške obmejne straže polove velik del takih doseljenecv, jih zapro in izroče sodišču, kar končava z deportacijo. Trditve, da na tisoče naših državljanov leži po barakah v kanadskih mestih in da tam umirajo od gladi, ni resnična. V Montrealu je n. pr. komaj nekaj desetih naših ljudi. Vsi pa dobro vedo za konzulat in se tudi nanj obračajo pri vsaki priliki. Pozimi, ko ostanejo brez posla, se obračajo na konzulat s prošnjami, da jim preskrbi službo, če pa to ni takoj mogoče, da jim priskoči na pomoč s podporo za prehrano. Konzulat vedno ugodí proš-

njam brezposelnih, kolikor mu je pač mogoče. V ostalih večjih krajih so razmere nekoliko drugačne, ker je večje število prositeljev. V nobenem kanadskem mestu pa ni več kot 500 naših ljudi in ne more biti govora o umiranju od gladi, ker v nobenem mestu teh tisočev ni. Veliko je primerov, da ostanejo delavci brezposelni brez lastne krivde, ker jih odpustčajo farmarji, ko jih več ne potrebujejo. Ali večina brezposelnih lahko dobi zaposlitev pri drugih farmarjih. Kakor rečeno, pa naši doseljenci ne ostajajo radi na farmah in to povzroča največjo nevoljo. Nerazvita kanadska industrija ne more dati vsem posla, a v rudniških krajih je običajno mnogo onih, ki čakajo na delo. Najboljše sredstvo, da se zaščiti naše doseljenke v Kanadi, je, da se nikdar dovolj ne naglašajo vsem našim ljudem, ki odpotujejo v Kanado, da svoj korak dobro premislijo in da pridejo v Kanado samo oni, ki resnično hočejo delati kot poljedelci in da potem nekega dne dobe lastno posestvo. Vsi oni, ki pa pridejo z namenom, da se utihotapijo v Zedinjene države, ali oni, ki mislijo, da zaslužijo v delavnicah in tovarnah mezde, ki se plačujejo v Zedinjenih državah, vsi ti izseljenci naj ne odpotujejo v Kanado, kajti prej ali pozneje jih doleti v Kanadi razočaranje.

— **Vsem članom NSS v Slovenjgradu** in ostalim darovalcem, ki so mi priskočili na pomoč v mojem osemmesečnem bolovanju na roki, se najtopleje zahvaljujem za podporo. Nadalje se zahvaljujem tudi Narodno-strokovni zvezi v Ljubljani za podporo v času mojega najbolj kritičnega položaja. — Ivan Čerčec, žagar, Slovenjgradec št. 17.

— **Znižanje potniške tarife.** V prometnem ministru se izdeluje načrt nove potniške tarife. Poročila se, da se zniža voznina pri brzovlakih in za polovanja na večje razdalje. Zniža se tudi voznina za III. razred.

— **Novi predsednik CMD.** Zaradi smrti predsednika Cirila Metodove družbe Andreja Senekoviča je bil izvoljen za predsednika družbe Aleksander Hudovernik, notar v Ljubljani.

— **Nova nasilstva nad goriškimi Slovenci.** Fašistovska oblast so na Goriškem razpustila naslednja kulturna društva: Izobraževalno in telovadno društvo v Idriji, Katoliško prosvetno društvo in Odsek zveze prosvetnih društev v Vipavi, Prosvetno društvo «Mladina» v Št. Petru pri Gorici, Čitalnico, Prosvetno društvo «Napredek» in Sportni klub «Jadrani» v Vrtojbi. Tudi ostala slovenska kulturna društva na Goriškem pričakujejo razpust.

— **Zanimiva odločba glavne kontrole.** Glavna kontrola je odločila na eni svojih zadnjih sej, da imajo z ozirom na alinejo 2. člena 240. uradniškega zakona hčere onih uradnikov, ki so umirovljeni po starem zakonu ter prejemale pokojnino po tem zakonu, izvzemši alinejo 3. člena 154. uradniškega zakona, pravico do pokojnine svojega očeta tudi po novem uradniškem zakonu.

— **V Zagrebu je umrla slovenska pisateljica Zofka Kveder-Demetrovičeva** v nedeljo dne 11. t. m. Pokojnica je bila rojena v Loškem potoku. Po končani osnovni šoli pri uršulinkah je postala že s 17 leti odvetniška uradnica. Kmalu je pričela pisati in je bila najodličnejša slovenska pisateljica. Njena dela so bila priobčena v slovenskih, hrvaških in nemških listih. Izmed njenih knjig je omeniti: «Misterij žene». Knjiga je izzvala velikansko senzacijo. Izšla je leta 1901. Istega leta je izdala Zofka Kvedrova v Pragi dialoge «Ljubezen», leta 1902. «Odseve», 1903. «Iz naših krajev», 1905. «Slovenaško-hrvaške iskre», 1908, so izšli «Amerikanci», 1913. «Enajst novic», dalje omenimo roman «Hanka», «Njeno življenje» in dramo «Unuk kraljevića Marka» ter «Artidi na otoku Krku». Njeno zadnje delo je bilo «Po putevima življenja». Izšlo je šele pred par dnevi. V slovenskem narodu si je Kveder-Demetrovičeva s svojim delom postavila trajen spomenik.

— **Falski tok v Zagrebu.** Falska elektrarna je stavila zagrebški mestni občini ponudbo za dobavo toka. Elektrarna je pripravljena zgraditi na lastne

stroške daljnovod do Zagreba. V Zagrebu so naklonjeni ponudbi falske elektrarne in pripravljeni odgoditi zgradbo lastne električne centrale na krškem polju do onega časa, ko bo mogoče cenejši dobiti investicijski kredit.

— **Katastrofalna avtomobilska nesreča.** Pri nekem železniškem prelazu v bližini Zagreba je zavozil preko proge šofer Stefanac svoj avtomobil ravno v trenotku, ko je pridrvel brzovlak. Zadnji del avtomobila je zadel stroj brzovlaka in so vsi pasajirji avtomobila s šoferjem vred zleteli v velikem loku na železniški nasip. Pri tem sta prišli soproga zagrebškega mesarja Pepca Grule in soproga zagrebškega restavraterja pod kolesja vlaka. Kjer sta obležali mrtvi. Šofer Stefanec je bil težko ranjen, dočim sta bila moža ubitih sprog le lahko ranjena.

— **Stavka na Češkoslovaškem.** Iz Prage poročajo, da je delavstvo petih velikih tekstilnih tvornic stopilo v stavko.

— **Tragična smrt dveh delavcev.** V hiši župana Ivana Oražma v Mostah pri Ljubljani so napeljevali radijsko anteno iz ene hiše v drugo. Nesreča je hotela, da je padla žica na dvorišče in se pri tem povsila preko električnega voda mestne elektrarne. V tem je prišel na dvorišče hlapec Resnik, ki je hotel višičo žico odstraniti. Čim se je dotaknil žice, se je zgrudil na tla. Resniku je hotel hitro pomagati sedlarski mojster Alojzij Slamič. Ki ima delavnico na Oražmovem dvorišču. Vzel je obice in skušal odstraniti žico. Tudi njega je tok vrgel. Preden je potem prišla zdravniška pomoč, sta bila oba nesrečnejša že mrtva.

— **Žrtev dela.** 22letni delavec Jože Raztresen je v žirovskem kamenolomu razstreljeval kamene. Nabasana mina je predčasno eksplodirala in ga razmesarila.

— **Uniformirani dijaki.** V Zagrebu že nosijo dijaki čepice, ki so temnomodre s srebrno porto in je na njih z rimsko številko označen žolci razred.

— **Trgovski koledar za l. 1927.** je izšel v založbi Trgovskega društva «Merkur» za Slovenijo v Ljubljani. Uredil je koledar zopet g. Fran Zelenik. Vsebinsko koledarja je zelo pestra in praktična. Poleg nam je omeniti sestavke: Organizacija trgovske pisarne, knjigovodstvo žage, vinska trgovina, razni praktični mišljaji trgovskemu personalu itd. Ta koledar je prepotrben vademecum za vsakega trgovca, podjetnika in nameščenca. Cena letno v platno vezanemu izvodu je s poštnino vred 15 Din, kar gotovo ni pretirano. — Naroča se pri Trgovskem društvu «Merkur» za Slovenijo v Ljubljani. Gradišče 17/I.

— **Velika poneverba.** Podonavska parobrodna družba na Dunaju je odkrila poneverbo v znesku 15 milijona šilingov (12 milijonov dinarjev), ki sta jo izvedla dva uradnika družbe in sedaj pobegnila.

— **Porota.** Pred ljubljanskim porotnim sodiščem je bila obsojena Ivana Trebušak iz Toplice pri Zagorju zaradi umora svojega moža na smrt. — Konjač Vinko Žnidaršič je kot konjač v Logatecu zlorabljal uradno oblast. Obsojen je bil na tri mesece ječe. — Pred novomeško poroto je bil obsojen Franc Gracer iz Št. Ruperta zaradi uboja na dve leti težke ječe.

— **Epidemija legarja v Loški dolini** še ni ponehala. Iz vasi Viševk v Loški dolini je bilo zopet prepeljano v ljubljansko bolnico 11 oseb, ki so obolele na legarju. Sedaj se nahaja v ljubljanski bolnici že 52 na legarju obolelih oseb.

— **Korupcija v Ameriki.** Bivši državni tajnik Fall je obdolžen, da je prejel od petrolejskega magnata Dohenyja 100.000 dolarjev podkupnine, nakar mu je prodal ogromna, državni pripadajoča ležišča nafte v vrednosti nad 100 milijonov dolarjev.

Dopisi.

MARIBOR. Pogosto se zgodi, da se podajo delavci za svojim zaslužkom v kak kraj kar tako na slepo, ne da bi se prej informirali o delovnih razmerah v dotičnem kraju. Tako se pogosto zgodi, da

se morajo zopet vrniti domov ali pa trpeti pomanjkanje. Iz teh razlogov je potrebno, da od časa do časa poročamo o gibanju na delovnem trgu. Tu podajamo poročilo borze dela v Mariboru o gibanju v preteklem mesecu:

Skupina poklicev	Dela je iskalo:		Ostalo brez posla:	
	moških	žensk	moških	žensk
Foljedelstvo in gozdarstvo	138	20	77	16
Vrtnarstvo	9	—	9	—
Rudarstvo	37	—	15	—
Kamena industrija	8	—	6	—
Kovinarstvo	48	—	33	—
Industrija za stroje	54	—	31	—
Lesna in rezbar. industr.	54	—	23	—
Izdelovanje kože, ščetin itd.	5	—	4	—
Tapetarstvo	3	—	2	—
Oblačilna industr. in lišp	50	29	15	21
Papirna industrija	1	—	1	—
Industrija za živila	49	—	38	—
Gostilniški obrt	11	52	7	36
Stavbarstvo	33	—	19	—
Grafična stroka	1	—	1	—
Razni poklici	35	31	29	16
Trgovina vseh panog	28	10	24	7
Prometna industrija	18	—	9	—
Dniarji	104	18	48	7
Gospodinjstvo osebje	1	392	1	231
Prosti poklici	21	25	16	13
Vajenci	2	8	2	7
Skupaj	714	587	414	356

Pripominja se, da traja brezposelnost v kovinski in živilski industriji dalje. Število brezposelnih ključavničarjev in živilskih delavcev, zlasti pekov, narašča. Med peki povzroča nezaposlenost zlasti prekomerno zaposlevanje vajencev. Tudi število poljskih delavcev in nekvalificiranih tovarniških delavcev narašča. Občutna in dolgotrajna brezposelnost vlada nadalje v vrstah uradnikov in uradnic ter pisarniških moči sploh. Močno se je pa izboljšal položaj v stavbi stroki. V preteklem mesecu se je največ povpraševalo po zidarjih, tesarjih in sploh stavbinskih delavcih. Trenutno v stavbinski stroki celo primanjkuje delavcev. Iščajo se tudi mizarji. Z nastopom zimskega časa se je nekoliko izboljšal položaj tudi v čevljarstvu in krojaški stroki. Povpraševalo se je po rudarjih za Srbijo in Francijo. Število brezposelnih služkinj in tovarniških delavk je naraslo. Ponujajo se zlasti sobarice in služkinje, ki so bile zaposlene preko poletne kopališke sezone.

JESENICE. Veliko deževje v zadnjem času povzroča nevarnost poplav za hiše v Kurji vasi. Sava je zopet narasla. Voda sega tik do delavskih stanovanj. Delavci morajo biti noč in dan na straži, da jim voda nenadoma ne vdre v stanovanja. Posebno na Javorniku je v nevarnosti hiša, ki stoji poleg nasipa, kjer je preje stal most. Poti na Dobrovo ni več, ker jo je voda preplavila. Če ugotovimo nevarnosti poplav, se moramo vprašati, kje so oni, ki bi morali vse ukreniti, da rešijo stanovalce nevarnosti. Akcija za rešitev tega vprašanja je sicer v teku, vendar se pa govori, da so naleteli delavci na gluha ušesa pri merodajnih činiteljih.

g. Vida Senice članski sestanek, na katerem bo poročal centralni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Pridite vsi na sestanek, da se pogovorimo o vsem, kar nas teži. — Naš novi asistentni inženjer je vpejal nekaj novotarij, ki so samo v škodo rudarjem. O tem spregovorimo prihodnjič obširneje.

ČRNA. Naša podružnica je sklenila prirediti v zimskem času več poučnih predavanj. Tako n. pr. predavanje o resničnem licu vojne, o potovanju v Ameriko, o tuberkulozi, o našem vsakdanjem kruhu, o avstrijskem združnem gibanju itd. Vsa predavanja bodo s skioptičnimi slikami. Več o sporedu predavanj prihodnjič. Začetkom decembra bomo imeli članski sestanek.

SREDNJA VAS. Podružnica NSZ je imela v nedeljo 14. t. m. ob enajstih dopoldne članski sestanek, katerega je vodil podpredsednik tovariš Miha Markolo. V svojem govoru se je dotaknil vseh perečih delavskih vprašanj in delavskega položaja. Ob koncu sestanka se je razpravljalo o domačih neprilikah in so se napravili tozadevni sklepi. Blagajnik tov. Jožef Mikelj je priporočal članom, da redno plačujejo članarino. Na sestanku se je vpisalo nekaj novih članov. Sestanek, ki je trajal nad tri ure, je pokazal, da je nujno potrebno, razpravljati s člani na takih sestankih.

MEDVODE. Narodno-strokovna Zveza, podružnica v Medvodah, je priredila «Martinov večer», ki je zelo povoljno uspel. Podružnica je od čistega dobička dala za poplavlence v Medvodah 250 Din. Zahvaljuje se vsem onim, ki so ji pripomogli do lepega uspeha. Podružnica priredi 5. decembra «Miklavžev večer», na kar že sedaj opozarja svoje člane in prijatelje. — Odbor.

JESENICE. V nedeljo dne 5. decembra priredi NSSZ prvo predavanje s skioptičnimi slikami. Na predavanje že danes opozarjamo vse člane s pozivom na številno udeležbo. Za predavanje se izdajo še letaki. — Članstvo se ponovno obvešča, da so uradne ure za strokovno tajništvo redno vsak dan razen sobote od 4. do 6. ure zvečer. — Prosvetni in veselilni odsek ima svojo sejo v ponedeljek dne 29. t. m. ob 7. uri zvečer v društvenem lokalu pri g. Kobalu na Savi. Pridite vsi točno. — Predsednik.

Zabavni kotiček.

Zdravnik in vojskovodja. «Zdravniška veda,» je nekoč dejal Napoleon zdravniku Desgenettu, «je veda priznanih morilcev». — «Kako pa potem sodite o obrti vojskovodij,» je vprašal zdravnik, toda Napoleon mu je ostal odgovor dolžan.

Dober tek. Zdravnik: «No, ali je že boljše?» — «Boljše, boljše, gospod doktor.» — «To je prav. Vam bom pa dovolil kaj jesti. Takole eno piško. Kaj pa poleg?» — Bolnik: «Če je mogoče — še eno piško!»

Posledice. «Ali vam bolezen ni pustila nobenih posledic?» — «Oh, seveda jih je! Oženil sem se s svojo strežnico.»

Težave. «Moja žena je strašno prepirljiva. Najmanjši povod porabi za prepir.» — «To si ti srečen! Moja žena sploh ne rabi nobenega povoda.»

Nesporazumljenje. Gospa: «Prihodnji teden bomo imeli goste in plesalo se bo. Zanesem se na vas, Micka!» — Kuharica: «Le zanesite se, gospa, le! Samo charleston ne sme priti na vrsto, tega še ne znam plesati.»

Junak. Mož-copatar: «Poglej, tu v hodniku nekdo preži na nas. Pokaži se moža, draga Franca, in pojdi naprej!»

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam! Te dni smo razposlali vabila za predavanja. Prihodnji teden pričnemo s predavanji in bomo podružnice obvestili o dnevih in o predavanju, ki se bo pri njih vršilo. V prvi vrsti pridejo v poštev one podružnice, ki so že izrekle svoje želje in poslale sezname. Poskrbite povsod, da bodo predavanja polnoštevilno obiskana.

PTUJ. V nedeljo dne 5. decembra t. l. priredi podružnica «Narodno-strokovne zveze» predavanje o socialnem zavarovanju delavstva, in sicer v gostilni «Društveni dom». Začetek točno ob 15. uri. Opozarja se vse članstvo, da se predavanja sigurno in točno udeležijo. Po predavanju je nastop Miklavža s spremstvom. Vstopnina prosta. — Ker mora blagajnik ob koncu leta predložiti obračun za preteklo leto, se naprošajo vsi oni, ki so dobili bloke v svrhu nabiranja prostovoljnih prispevkov za nabavo prapora in slike ob razvitju prapora, da obračunajo pri blagajniku najkasneje do 15. decembra 1926. Nadalje se naprošajo vsi člani in vse članice, da store svojo dolžnost ter takoj plačajo zaostalo članarino. — Člani in članice! Predsednik, tajnik in blagajnik morajo napraviti svojo dolžnost napram centrali, zato je treba tudi, da se zavedajo dolžnosti odborniki, ko se jih vabi k seji, in članstvo, ko se ga vabi k sestankom. Nikar ne prihajajte z izgovori. Le tedaj bo imelo naše delo uspeh, če bomo vztrajni in odločni. Ne ustrašimo se groženj in zabavljanj s strani naših nasprotnikov.

LOGATEC. V nedeljo 21. t. m. je v naši podružnici predaval o zakonu za zaščito delavcev tov. Kravos iz Ljubljane. Predavanje je bilo zelo poučljivo in zanimivo, le žal, da niso vsi člani prišli na predavanje. — Prihodnje predavanje se vrši v nedeljo 28. t. m. ob treh popoldne v gostilni Kunc. Predava gđ. Jerica Zemljanova o gospodinjstvu. Vabi-

mo vse tovariše in gospodinjce, da se tega predavanja udeležijo polnoštevilno.

ZAGORJE. Naša knjižnica se je v zadnjem času pomnožila za sto novih knjig, katere nam je prekrbela centrala. Vabimo vse člane, da se poslužujejo knjižnice v čim večjem številu. — Naša podružnica priredi skupno s tukajšnjo «Unijo» v kratkem predavanje o zakonu za zaščito delavcev. Dan, uro in kraj objavimo po lepakih. Vabimo člane obeh organizacij, da se udeležijo tega za delavstvo važnega predavanja polnoštevilno.

KOČEVJE. Pripravljalni odbor Narodno-strokovne zveze je prejel 50 novih knjig iz centrale in jih bo izposojeval članom. V kratkem priredi odbor sestanek, na katerem se bo razpravljalo o ustanovitvi podružnice NSZ, ki je za naš kraj prepotrebna. Vse narodno-zavedno delavstvo bo moralo vstopiti v naš krog, če bo hotelo zaščititi svoja prava in izboljšati položaj. Kdaj se sestanek vrši, priobčimo v prihodnji številki.

LITIJA. Podružnica Narodno-socialne strokovne zveze v Litiji bo imela v nedeljo 12. decembra svoj izredni občni zbor, na katerem se bo dopolnil odbor. Podružnica je v zadnjem času v živahnem poslovanju in bo z izvolitvijo nekaterih novih agilnih odbornikov to živahnost še povečala. Ze v naprej vabimo vse člane in članice, da se polnoštevilno udeležijo občnega zbora.

JESENICE. Podružnica Narodno-socialne strokovne zveze priredi v nedeljo dne 28. t. m. ob pol desetih dopoldne v gostilni pri Kobalu članski sestanek, na katerem poroča delegat centrale iz Ljubljane. Z ozirom na važnost dnevnega reda prosimo polnoštevilne udeležbe.

HRASTNIK. Naša podružnica bo imela v nedeljo 28. t. m. ob štirih popoldne v prostorih gostilne

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWER

15letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

BREZPLAČEN POUK

L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/I. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Jim se prestraši.

«Milostivi gospod, ona bi nas tedaj mogla enkrat izročiti policiji.»

Mož s krinko se zagonetno nasmehne.

«Bodi brez skrbi, Jim! Pustolovka, ki me je dala opazovati po svojem špijonu, ima sama dovolj povoda, da se boji policije. — Ne, ona ima povsem druge namene kot mene uničiti, ona hoče nekaj od mene, česar ji ne morem dati. Toda o tem ne maram sedaj govoriti.»

Sedaj se v pogovor vmeša Bill.

«Vaša milost, kaj naj se zgodi z Ircem?»

Mož s krinko se dvigne s stola.

«Za enkrat ostane na varnem na podmornici, dokler ne dobim njegovih gospodaric. Potem pa izrečem sodbo nad vsemi naenkrat.»

Mož s krinko se prijazno poslovi od svojih zaupnikov ter odide v svojo sobo, očitno, da bo sedaj sam nemoteno mogel razmišljati o svojih nadaljnjih korakih.

Brez počitka in miru.

Ker mož s krinko svojima zaupnikoma, Jimu in Billu, ni rekel, da naj odideta, sta oba mirno obsejala za mizo pri vinu, kjer sta potrpežljivo čakala na povratek svojega gospodarja.

Razgovarjala sta se seveda precej tiho, kajti v sobo poleg je odšel tajinstveni mož, kateremu sta bila tako vdana, da bi na njegov ukaz šla takoj tudi v smrt.

Se nikdar se ni zares čudodelna oblast, ki jo je imel mož s krinko nad svojimi ljudmi, tako jasno pokazala kot sedaj, ko so se celo najbolj neustrašeni njegovi tovariši tresli pred njim.

«Preje je bilo vendar precej drugače, kajne, Jim?» izpregovori tiho Bill. «Ko je bil še Edvard tukaj, še prav posebno. Takrat se je celo včasih smejal, toda sedaj; — njegov obraz je kakor bi bil izklesan iz kamena.»

«Seveda. In to vse je povzročila črnolasa kanalka, Tereza, ki je njegovo lepo nevesto spravila v smrt. No, če se še zmislim na one čase, se mi zdi naravnost grozno. Mislim, da mnogokrat ni dosti manjkalo, da ne bi bil celo mesto uničil.»

Bill prikima.

«Gotovo, kdo bi se mu bil tudi mogel ustavljati? Nu, pa nesreča se je pač pripetila in njegova nevesta je sedaj mrtva. Sedaj bi se pač že mogel s to mislijo sprijazniti in si drugo iskati. Takemu možu kot je naš gospod je treba le prst iztegniti in najlepše deklice bi takoj navalile nanj. — Kajti tako neustrašenega, bogatega in lepega moža kot je on pač ni na svetu.»

«Čisto prav, Bill. Kljub krinki mu je treba samo pogledati mlado deklico, in že je kot bi bila zakleta. Ali nisi opazil, kako je preje Maggija strmela vanj, ko jo je samo pogledal? Samo eno besedo naj bi bil rekel, in že bi ga objela.»

«Da, da, toda ta beseda ne bo izgovorjena. Mojega gospodarja poznam, on je mož, ki nikdar ne more preboleti zgube svoje neveste. Zanj ni no-

bene deklice več na svetu, v njem tli edinole še želja po maščevanju.»

«Čas je najboljši zdravnik, Bill. Zaenkrat je seveda tako, toda čakaj, da mine nekaj mesecev, — in vrh tega je najin gospodar sedaj še v Londonu, — kaj kmalu mu bo zopet ugajal lep obrazek druge deklice. In zakaj pa tudi ne? Saj je še tako mlad. Čuj, kaj ti pravim, Maggija je zapeljivo lepa krasotica, in odkar je lopova Elifforda lastno-ročno poplačala za vse prizadejano ji gorje, se razcveta kot roža. No, in mož s krinko, četudi ne bi bil strasten, mlad človek, se pač ne bi mogel dalj časa upirati tako ljubeznivi in lepi deklici, katero mu prav iz srca privoščim.»

«Jaz tudi, Jim. Toda kmalu boš uvidel, da imam jaz prav.»

«Le počakaj še nekaj časa! Krasno darilo malo preje — — —»

«Oh, to prav nič ne pomeni, mož s krinko je vedno darežljiv in — — —»

«Tiho, že prihaja!»

Hip na to stopi v resnici tajinstveni mož v sobo. Videti je docela miren ter počasi sede na stol.

«Kako pa je sedaj v Whitechoplu, Jim?»

Jim se zlobno nasmehne.

«Oh, vaša milost, to je sedaj kraj, kjer more iti vsaka mlada dama tudi o polnoči brez skrbi na sprehod. v tem delu se je izvršila splošna izselitev, to se pravi, da mislim pri tem na lahkoživke, ki so se razkropile na vse strani.»

«In kam so se predvsem podale?»

«No, razkropile so se vse križem, milostivi gospod, tako grozen strah imajo še vedno pred Jakom. In da ne pozabim, Sedaj se je v Londonu pripetil zopet velik škandal. V Chelseji, zapadnem londonskem predmestju, kjer stanujejo večinoma delavski sloji, tamkaj je policija aretirala več starih dam, katerih posel je obstojal v tem, da so se z njihovim posredovanjem shajali v njihovih stanovanjih lahkoživi gospodje iz boljših krogov in prav mlade, štirinajst- do petnajstletne deklice iz delavskih krogov.»

Mož s krinko pazno posluša.

«Ali je še kaj takih v Chelseji?» vpraša sled-njič.

Jim zanika ter nadaljuje:

«Policija je to pot temeljito izčistila, vaša milost. Vendar pa je od takrat Chelseja zelo priljubljen kraj londonskim lahkoživcem. So pač spoznali, da so lepe, mlade delavske deklice vendarle precej dovtetne za zlato, lepa oblačila in bleščeči nakit. Radi tega jih je zlasti v zgodnjih večernih urah vedno nekaj naleteti v predmestju, ko gredo deklice iz tovarn.»

Mož s krinko potrka Jima v znak priznanja na rame.

«Izborni, Jim, da si to ugotovil. Ne morem tičati za vrati, marveč hočem čimprej temu napraviti konec. Odslej naj podmornica vsako jutro odpelje v Chelsejo in tamkaj čaka na dnu vode na mestu, ki ga bom še natančneje označil. Ti, Bill, in štirje možje naj bodo neprestano na cesti v predmestju ter naj uboge deklice iztrgajo iz rok zapeljivcev. V Chelseji je dokaj takih mest, kjer se more dati tem pustolovcem pošteno lekcijo, ki

jim brez dvoma zagreni ponovno vrnitev za dolgo časa. Tem lopovom ne prizanašajte, ubijte jim moralo s pasjimi biči v glavo! Ali čujeta?»

«Da, vaša milost!» vzklikneta Jim in Bill obenem.

«Jaz sam bom tudi tamkaj, četudi večinoma na podmornici, vsekakor bom tudi jaz storil svojo dolžnost, da rešim nedolžne deklice iz rok zapeljivcev. Zato morata biti vedno z menoj v zvezi, v primeru sile pa se umakniti na podmornico.»

Oba pritrdita, mož s krinko pa nadaljuje:

«Toda pri tem ne smemo v nemar pustiti poizvedovanj za pobeglima Španjolkama. Vsi ostali tovariši morajo neprestano poizvedovati, da dobe sled za pobeglima. Nahajata se še v Angliji, morda celo v naši neposredni bližini, in njeni špijoni brez dvoma tupatam opazujejo to hišo, o tem sem trdno uverjen.»

«Dan bo že dobro pazil, milostivi gospod. On je pretkan dečko, kateremu nič ne ostane prikrito.»

«Da, poznam ga, sedaj naj vedno preži v najbližnji okolici hiše. Če se nam posreči zgrabiti špijona Španjolk, potem je kaj lahko mogoče, da dobimo kmalu tudi obe zločinki. Sedaj pa odidita v vajini sobi, kajti z jutrajšnjim dnevom pričanja naporna doba. Bill, ti si gotovo zelo truden, ker si bil celo noč pri krmilu.»

Mož s krinko obema prijazno pomigne, spregovori še par besed z Jimom, nato pa se poda v gornje prostore, dočim jo Jim počasi mahne preko hodnika. Ko gre mimo kuhinje, sliši tiho otožno petje prijetno donečega glasu. Nalahko odpre le prislonjena vrata. Res, notri sedi Maggija. Krasno glavo oprto na mali roki gleda mlada deklica v tlečo žerjavico v štedilniku ter poje z milim, otožnim glasom turobno melodijo o ljubavi, trpljenju in smrti.

Jim se nalahko odkašlja. Maggija plane sedaj kvišku.

«Kaj hočete od mene?» zakliče Jimu, ki se ji je počasi približal.

«Nič, gospodična Burke, vsaj nič takega, česar se dozdevno bojite. Ampak kozarec groga bi mi prav dobro storil, danes je peklensko mrzlo.»

Deklica nič ne odgovori. Hitro pripravi zaželjeno pijačo ter jo potem postavi na krožniku pred Jima.

«Saj mi strežete kot kakemu odličnemu gospodu,» se smehljiva pretkani Jim.

Maggija zmaže z rameni.

«Vi ste pač dete dobrih staršev, gospodična Burke?» nadaljuje Jim prijazno in spoštljivo. «Vsaj iz vaših besed in pa vašega obnašanja v hiši moram na to sklepati.»

Trenotek vprašujoče upira vanj svoje oči. Toda dobrodušen in odkritosrčen izraz njegovih oči jo pripravi, da mu odgovori.

«V zibelki se mi ni prepevalo, da bom nekoč — priležnica kakega barona Hardyja,» odvrne rezko in nejevoljno.

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.
Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.
Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani
(odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix
za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk,
ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega naj-
boljše je švicar-
ski pletilni stroj
„Dubied“

**Naročajte
in
zahtevajte
Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palice,
modno blago, toaletne potreb-
ščine, jedilno orodje ima v bo-
gati izbiri in po najnižjih cenah
edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodl.